

Cestovní zpráva o průběhu zahraniční služební cesty

Účastníci ZSC za ČIŽP:

Ředitelství Praha – OOPL: Ing. Pavel Zima, Ing. Antonín Hrabí

OI Praha – OOPL: Ing. Jan Hřebačka, Ing. Josef Miegler, Ing. Jiří Tomec, Ing. Markéta Vytisková

Místo ZSC:

Nationalpark Harz, Lindenallee 35, 38855 Wernigerode

Termín:

20. 5. 2024 – 23. 5. 2024

Účel:

Exkurze do Nationalpark Harz za účelem získání poznatků o aktuálním stavu lesních ekosystémů a jejich managementu v souvislosti s rozsáhlou kůrovcovou kalamitou se zřetelem na následnou obnovu lesa a seznámení se specifickými přístupy k hospodaření se zvěří ve vztahu k poškozování lesních porostů, ochranou lesní půdy a přirozenou obnovou listnatých dřevin ve zvláště chráněném území

Zpráva z ZSC:

V termínu 20. – 23. 5. 2024 absolvovala skupina inspektorů z Oblastního inspektorátu Praha a Ředitelství ČIŽP zahraniční služební cestu do Nationalpark Harz. Tato zahraniční cesta byla navržena za účelem získání poznatků o aktuálním stavu lesních porostů ve správě Nationalpark Harz, jejich managementu týkajícího se aktuální kůrovcové kalamity a následné obnovy porostů. Nadto se mohli inspektoři zevrubně obeznámit s projektem na záchranu rysí populace v projektu Lynx, na které správa národního parku výraznou měrou participuje.

Úterý 21. 5. 2024 bylo věnováno prezentaci týkající se Nationalpark Harz. Přednesl ji tiskový mluvčí národního parku. Území dnešního národního parku bylo dlouho hranicí mezi východním a západním Německem, takže se jedná o oblast, která nebyla tolik osídlena. Ochrana přírody tu započala již v 18. století, kdy byla vytvořena rezervace v okolí hory Brocken v pohoří Harz. Zvláště chráněné území bylo vyhlášeno ve dvou krocích, a to nejdříve (v roce 1990) na území spolkové země Sasko-Anhaltsko na ploše 8 900 ha a posléze (v roce 1994) zemská vláda Dolního Saska vyhlásila západní část národního parku na ploše 15 800 ha. V roce 2006 došlo ke sloučení a jedná

se o první národní park v Německu, který pokrývá území dvou federálních států. Území je též součástí Natury 2000.

Celková výměra národního parku činí 24 703 ha a drtivá většina je zalesněna (96 %). Lesnictví je zde proto velkým tématem. Z 60 % je plocha lesa ponechána vlastním procesům (tzv. core zone), 39 % plochy je ovlivněno určitým stupněm managementu (tzv. management zone) a 1 % jsou speciální zóny - horské louky či vodní plochy. V core zone jsou prováděny zásahy proti kůrovci pouze v 500 m širokém pásu při hranici národního parku a v okolí páteřních cest. Uvnitř core zone se proti kůrovcovitým nezasahuje. Správa národního parku si stanovila za cíl v management zone zvýšení diverzity a ekologické stability tím, že bude podporovat listnaté dřeviny. V zóně se nachází i rozsáhlé smrkové porosty, ve kterých se správa snaží kůrovcovou kalamitu zvládnout.

V závěru prezentace byly představeny druhy živočichů, které jsou v národním parku Harz endemické či něčím unikátní. Největší pozornost byla upřena k rysí populaci. Národní park Harz je zapojen do projektu Lynx, v rámci kterého probíhá od roku 2000 pokus o reintrodukcii a dnes se jedná o stabilní populaci. V době naší návštěvy měl být do stanice v parku dopraven jeden jedinec rysa ostrovida. Venkovní expozice má za cíl představit rysy a jejich chování návštěvníkům národního parku.

Po ukončení obsáhlé prezentace se skupina inspektorů přesunula na Rabenklippe, kde se setkala se zástupcem projektu Lynx project. V prostorách rysí expozice inspektory obsáhle informoval o historii projektu, jeho dosahu, spolupracujících stranách, dotkl se i problematiky genetického křížení, reintrodukcii a dalších témat. Hlavní událostí dne mělo být vypuštění nového jedince rysa, který měl být dovezen ze zoologické zahrady, do expozice, nicméně k tomu nedošlo, neboť rys se ukryl do koruny stromů a nemohl být převezen. Zástupce projektu nám tedy do detailu ukázal zázemí stanice, seznámil nás s ošetřovateli, vysvětlil, jak s rysy zachází, proč jsou někteří v expozici a jiní ve volné přírodě a mnoho dalšího.

Protože na středu 22. 5. byl naplánován náhradní příjezd nového jedince rysa, i tento den podnikali inspektoři většinu aktivit v oblasti Bad Harzburgu. Při setkání s pracovníci parku byli informováni o typologii systému, který v Německu obecně používají, dále i o systému přenosu dřevin a způsobu používaného při obnově porostů, kdy se snaží využít přirozeného zmlazení. Protože ne všude se to daří, využívají předpěstovaných sazenic listnáčů (převážně buku). Předpěstovávání je částečně uskutečňováno ze zdrojů národního parku, a částečně semeny odjinud, pokud vyhovují místnímu systému přenosu reprodukčního materiálu. V rámci výkladu byl dále zmíněn výzkum týkající se zoochorního šíření semen buku. Největší komplikací tohoto šíření je nízká hustota zmlazeného porostu a jeho atraktivita pro spárkatou zvěř. Nejsnadněji se proto buk šíří samovolně – opadem z mateřského stromu, tedy v jeho nejbližším okolí, kde vytváří velmi husté zmlazení. V souvislosti

s tím pracovníce parku zmínila, že je myslivost v národním parku prováděna pouze k tomu určenými zaměstnanci. Trofeje pak náleží výlučně národnímu parku, a pokud je někomu mimo zaměstnanecký vztah dovoleno střílet na území národního parku, není mu dovoleno si trofeje odvézt.

Inspektoři ČIŽP byli provedeni lokalitami, ve kterých lesníci částečně zasahovali – vybudovali oplocenky a vysadili převážně bukové sazenice, i lokalitami, které byly ponechány samovolnému vývoji. Průvodce parkem návštěvě sdělil, že v místech se samovolným vývojem překvapil, rozsah zmlazení břízy bělokoré i fakt, že některá území i po delším období jsou bez lesního porostu, pouze s bylinným patrem – travinami.

Inspektoři dále navštívili místa, která tvořila zmíněnou hranici mezi východním a západním Německem – jedná se o hluboká údolí řeky Ecker. Průvodkyně zároveň také poukázala na unikátní bylinné endemity. Po této části exkurze pokračovala skupina v další části návštěvy s jiným pracovníkem parku. S ním navštívili horu Brocken (1 141 m n. m.) a muzeum Národního parku, které se zde nachází a představuje mimo jiné expozici k historii hranice mezi východním a západním Německem.

Poslední den (23. 5. 2024) se skupina inspektorů, dle doporučení pracovníků parku, vydala po místních turistických trasách obdivovat krásy bukových porostů či sledovat aktuální působení kůrovce – a to v okolí jezera Oderteich či v okolí Lonau.

Zahraniční služební cestu hodnotí její účastníci jako zdařilou, neboť se poučili o lesním hospodaření v národním parku, jeho úskalích a způsobech, jak člověk svou činností může přispět k přirozenějšímu prostředí.

Obr. 1 Inspektoři ČIŽP před sídlem Nationalpark Harz ve Wernigerode

Obr. 2 Pohled na rozsah kůrovcové kalamity v Nationalpark Harz

Obr. 3 Pohled do lesních porostů ponechaných samovolnému vývoji v jádrové zóně Nationalpark Harz

Obr. 4 Zástupce projektu Lynx project (v modré košili vpravo) prezentuje projekt inspektorům ČIŽP.

Obr. 5 Pracovnice Nationalpark Harz (úplně vpravo) přednáší inspektorům ČIŽP o lesním hospodaření v parku.

Obr. 6 Úvodní přednáška v knihovně správy Nationalpark Harz ve Wernigerode

Obr. 7 Posezení s tiskovým mluvčím Nationalpark Harz

Obr. 8 Jedinec rysa v expozici v Rabenklippe

Obr. 9 Jedinec rysa v expozici v Rabenklippe

Obr. 10 Pohled do zákulisí rysí expozice

Obr. 11 Pohled na zařízení sloužící ke značení rysů a zázemí expozice

Cestovní zpráva předložena dne: 3. 7. 2024

Zprávu zpracovala:

Ing. Markéta Vytisková, OOPL OI Praha

Zprávu schválil:

Ing. Jiří Tomec, vedoucí OOPL, OI Praha